

KANTAJA	Sivistystyönantajat ry
VASTAAJA	Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
KUULTAVA	Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry
ASIA	Työrauha

TYÖTAISTELUTOIMENPITEET

Helsingin yliopisto on yhtiöittänyt kiinteistö- ja tilapalvelunsa siten, että Helsingin yliopiston kiinteistöpalvelut Oy (jäljempänä "yhtiö") on liikkeenluovutuksen perusteella vastannut Helsingin yliopiston tarvitsemien kiinteistö- ja tilapalveluiden tuottamisesta 1.1.2018 lukien. Vuoden 2017 loppuun saakka Helsingin yliopisto vastasi itse kiinteistö- ja tilapalveluidensa tuottamisesta. Yhtiöittämisen myötä Helsingin yliopiston palveluksesta siirtyi 1.1.2018 lukien noin 300 työntekijää yhtiön palvelukseen.

Helsingin yliopisto on Sivistystyönantajat ry:n jäsen ja sen palveluksessa oleviin työntekijöihin sovellettiin yliopistojen yleistä työehtosopimusta. Työehtosopimuslain 5 §:n mukaisen velvoitteiden siirtymissäännöksen mukaisesti yhtiö on ollut velvollinen noudattamaan yliopistojen yleistä työehtosopimusta 1.1.2018 lukien työehtosopimuksen päättymiseen 31.1.2018 asti. Tammikuussa 2018 Sivistystyönantajat ry sekä yhtiön työntekijöitä edustaneet Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry ja Palkansaajajärjestö Pardia ry ovat käyneet työehtosopimusneuvotteluita uuden yhtiökohtaisen työehtosopimuksen aikaansaamiseksi.

Vastaaaja Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry on ilmoittanut yhtiölle 23.1.2018 puheenjohtajansa allekirjoittamalla ilmoituksella 24.1.2018 järjestettävästä työtaistelusta, johon yhtiön työntekijöitä on kehotettu osallistumaan. Ilmoituksen mukaan työtaistelu seisausmaisiksi työt yhtiössä vuorokaudeksi. Yhtiö on saanut työtaistelua koskevan ilmoituksen tiedoksi 23.1.2018 kello 15.05. Kuultava Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry on ilmoittanut yhtiön palveluksessa työskentelevälle jäsenistölleen työtaistelusta 23.1.2018 päivätyllä ilmoituksella. Ilmoituksen mukaan työtaisteluun osallistuivat yhtiöön työsuhteessa olevat kuultavan jäsenet.

Työtaisteluun on osallistunut 53 yhtiön työntekijää, joista 46 työntekijää on ollut Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry:n jäseniä. Työtaisteluun osallistuneet työntekijät ovat olleet poissa töistä koko työvuoroluettelonsa mukaisen työpäivän. Osana työtaistelua on järjestetty 24.1.2018 kello 12.00 Helsingin yliopiston Porthania-rakennuksen edustalla noin tunnin kestänyt mielenilmaus.

Työtaistelulla on vastustettu työnantajan tekemiä esityksiä tammikuussa 2018 meneillään olleissa työehtosopimusneuvotteluissa. Lisäksi työtaistelulla on vastustettu kiinteistöpalveluiden yhtiöittämisen mahdollisesti aiheuttavaa vaikutusta yhtiön työntekijöiden eläke-ehtoihin.

Yhtiö on muistuttanut kuultavaa 23.1.2018 kello 18.17 yhdistyksen luottamusmiehelle ja varaluottamusmiehelle lähetetyllä sähköpostilla ilmoitetun työtaistelun laittomuudesta sekä vastaajan ja kuultavan työrauhavelvoitteesta. Viesteissä on myös pyydetty vastaajalta ja kuultavalta selvitystä toimenpiteistä, joihin ne ovat ryhtyneet työrauhavelvoitteen ylläpitämiseksi. Yhtiö on tiedottanut yliopiston henkilöstöä ja opiskelijoita intranetin välityksellä ilmoitetusta työtaistelusta ja siitä mahdollisesti aiheutuvista häiriöistä sekä työtaistelun laittomuudesta 23.1.2018 kello 18.20.

Sivistystyönantajat ry on ilmoittanut vastaajalle Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:lle 23.1.2018 kello 17.32 työtaistelun laittomuudesta ja vaatinut vastaajaa ryhtymään välittömiin toimenpiteisiin työrauhan palauttamiseksi ja ylläpitämiseksi.

Vastaaja ja kuultava eivät ole ryhtyneet toimenpiteisiin valvontakirjeen saatuaan.

Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry:hyn on järjestäytynyt yhteensä 96 työntekijää.

KANNE

Vaatimukset

Sivistystyönantajat ry on vaatinut, että työtuomioistuin

- tuomitsee Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:n hyvityssakkoon ensisijaisesti työrauhavelvollisuuden rikkomisesta tai toissijaisesti valvontavelvollisuuden laiminlyömisestä,
- tuomitsee Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry:n hyvityssakkoon ensisijaisesti työrauhavelvollisuuden rikkomisesta tai toissijaisesti valvontavelvollisuuden laiminlyömisestä, ja
- tuomitsee vastaajan ja kuultavan korvaamaan yhteisvastuullisesti kantajan oikeudenkäyntikulut 4.400 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkeineen kuukauden kuluttua työtuomioistuimen tuomion antamisesta lukien.

Perusteet

Työtaistelutoimenpiteen työehtosopimukseen kohdistuminen

Yliopistojen yleisen työehtosopimuksen 1 luvun 15 §:n mukaan työehtosopimuksen voimassaoloaikana ei saanut ryhtyä lakkoon, sulkuun eikä muuhun niihin verrattavaan toimenpiteeseen, joka kohdistui työehtosopimuksen määräyksiä vastaan tai tarkoitti sopimuksen muuttamista.

Työtaistelutoimenpiteen aikaan on käyty työehtosopimusneuvotteluja uuden yrityskohtaisen työehtosopimuksen aikaansaamiseksi. Liikkeenluovutuksen johdosta yhtiön työntekijät eivät ole enää olleet yliopistojen yleisen työehtosopimuksen soveltamisalan piirissä 1.1.2018 lukien, mutta työnantaja on ollut velvollinen noudattamaan yliopistojen yleisen työehtosopimuksen määräyksiä työehtosopimuslain 5 §:n johdosta sopimuskauden päättymiseen asti 31.1.2018. Yhtiön työntekijöitä edustaneiden järjestöjen tavoitteena on ollut, että uuden yrityskohtaisen työehtosopimuksen ehdot noudattaisivat yliopistojen yleisen työehtosopimuksen ehtoja. Työtaistelulla on pyritty vaikuttamaan työnantajan kantaan uuden työehtosopimuksen sisällöstä. Työnantajan työehtosopimukselle asettamat sisällölliset tavoitteet ja päämäärät olivat asioita, jotka kuuluivat työnantajan työnjohdolliseen päätösvaltaan ja siten työnjohto-oikeuden piiriin.

Työtaistelulla on myös merkittäväällä tavalla rajoitettu yliopistojen yleisen työehtosopimuksen 1 luvun 3 §:n mukaista työnantajan työnjohto- ja jakamisoikeutta huomattavan osan työntekijöistä jäätyä ilman työnantajan lupaa pois töistä työvuorolistan mukaisena työvuoronaan.

Työrauhavelvollisuuden ja valvontavelvollisuuden laiminlyönti

Yhtiön ja Sivistystyönantajat ry:n kehotuksista huolimatta vastaaja tai kuultava eivät ole millään tavoin pyrkineet estämään työtaistelua tai ryhtyneet toimenpiteisiin työrauhan ylläpitämiseksi, vaan päinvastoin vastaaja on toiminut työtaistelun järjestäjänä ja vastaaja ja kuultava ovat yhdessä toimineet työtaistelun käytännön toimeenpanijoina.

Vastaaja ja kuultava ovat voimassa olleeseen työehtosopimukseen sidottuina yhdistyksinä rikkoneet työrauhavelvoitettaan järjestäessään ja toimeenpannessaan työtaistelutoimenpiteen sekä valvontavelvoitettaan pitäytyessään ryhtymästä kehotuksista huolimatta toimenpiteisiin työtaistelun peruuttamiseksi ja työrauhan ylläpitämiseksi.

Hyvityssakon määrä

Hyvityssakon määrää harkittaessa tuli työehtosopimuslain 10 §:n mukaan ottaa huomioon muun muassa syyllisyyden määrä. Asiassa oli riidatonta, että vastaaja on järjestänyt työtaistelun ja vastaaja yhdessä kuultavan kanssa on vastannut työtaistelun käytännön toimeenpanosta.

Työtaistelutoimenpide on ajoitettu työehtosopimusneuvottelujen ajankohtaan ja työtaistelutoimenpiteen osasyys on ilmoitettu kantajan tekemät esitykset meneillään olleissa työehtosopimusneuvotteluissa, joten työtaistelua on pyritty käyttämään painostuskeinona työehtosopimusneuvotteluissa, mikä lisäsi toimenpiteen moitittavuutta. Vastaaja ja kuultava ovat tietoisesti rikkoneet työehtosopimuslakia ja voimassa ollutta työehtosopimusta.

VASTAUS

Vastaus kannevaatimukseen

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry ja Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry ovat vaatineet, että kanne hylätään ja että kantaja Sivistystyönantajat ry veloitetaan korvaamaan vastaajan ja kuultavan oikeudenkäyntikulut 1.800 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua työtuomioistuimen tuomion antamisesta lukien.

Kanteen kiistämisen perusteet

Taustatiedot

Työnseisauksen taustalla oli Helsingin yliopiston kiinteistö- ja tilapalveluiden yhtiöittäminen. Yhtiö aloitti toimintansa tammikuussa 2018 ja se järjestäytyi Sivistystyönantajat ry:hyn. Yrityskohtaiset työehtosopimusneuvottelut käynnistettiin loppuvuodesta 2017 ja niitä käytiin tammikuussa kanteessa todettujen liittojen neuvottelijoiden toimesta. JHL ry on neuvotteluissa tavoitellut yliopistojen yleisessä työehtosopimuksessa sovittujen työehtojen sekä valtiolla ansaitun lisäeläketurvan säilyttämistä yrityskohtaisessa työehtosopimuksessa.

Työnantajaliiton tavoite on ollut heikentää työntekijöiden työsuhteen ehtoja voimassa olleeseen työehtosopimukseen verrattuna. Neuvotteluissa Sivistystyönantajat ry käytti toistuvasti uhkana yleissitovaan työehtosopimukseen siirtymistä, mikäli sen esittämiin ehtoihin ei suostuttu tiettyyn aikarajaan (24.1.2018) mennessä. Kysymyksessä ovat olleet merkittävät heikennykset, joilla oli vaikutusta muun muassa palkkoihin, työaikoihin ja lomiin.

Hankala neuvottelutilanne ja työnantajaliiton painostustoiminta neuvotteluissa johtivat mielenilmaisun luonteisen työtaistelun järjestämiseen. Työtaistelun tavoitteena oli vaikuttaa neuvoteltavan yrityskohtaisen työehtosopimuksen ehtoihin ja siihen, että tähän työehtosopimukseen saataisiin mahdollisimman paljon niitä työsuhteen ehtoja, joita oli yliopistojen yleisessä työehtosopimuksessa.

Työehtosopimukseen kohdistuminen

Kanteessa todetulla tavalla yhtiö oli velvollinen noudattamaan yliopiston yleisen työehtosopimuksen määräyksiä työehtosopimuslain 5 §:n nojalla. Yhtiö ei kuitenkaan ole enää 1.1.2018 alkaen kuulunut yliopistojen yleisen työehtosopimuksen soveltamisalan (työehtosopimuksen I luku 1 §) piiriin. Näin ollen kyseinen työehtosopimus ja sen ehdot eivät ole 1.1.2018 alkaen velvoittaneet yhtiön työntekijöitä, eivätkä myöskään vastaajaa tai kuultavaa yhtiöön nähden. Työehtosopimus ja sen työrauhavelvoite ovat sitoneet vastaajaa ja kuultavaa vain sen soveltamisalalla. Vastaaja ei ole sopinut työrauhasta, eikä muutenkaan tämän työehtosopimuksen soveltamisesta muutoin kuin yliopistoja koskien. Tästä ei ole sovittu kiinteistöyhtiön osalta.

Edelleen toimeenpantu työtaistelu ei ole edes kohdistunut yliopistojen yleisen työehtosopimuksen I luvun 15 §:n tarkoittamalla tavalla sanotun työehtosopimuksen määräyksiä vastaan, eikä työtaistelulla ole pyritty muuttamaan mitään työehtosopimuksen määräyksiä. Neuvotteluissa vastaaja on pyrkinyt turvaamaan vastaavan tasoisia ehtoja uuteen yrityskohtaiseen työehtosopimukseen. Työtaistelu ei ole kohdistunut yliopistojen yleisen työehtosopimuksen yksittäiseen määräykseen, eikä se ole ollut laajuudeltaan tai vaikutuksiltaan sellainen, että sen voitaisiin katsoa kohdistuvan yliopistojen yleiseen työehtosopimukseen kokonaisuudessaan työehtosopimuslain 8 §:n tarkoittamalla tavalla.

Tilanne noudatettavan työehtosopimuksen vaihtumisesta on ollut avoin. Käynnissä ovat olleet yrityskohtaiset työehtosopimusneuvottelut. Yhtiö oli järjestäytynyt Sivistystyönantajat ry:hyn eikä työnantaja ole ilmoittanut alkavansa noudattaa mitään tiettyä työehtosopimusta sopimuskauden päätyttyä, johon se oli sidottu työehtosopimuslain nojalla. JHL ry:llä ja yhtiöllä ei ole ollut sopimusta yhtiön toimialalle.

Järjestetyllä työtaistelulla ei ole vastustettu toimintojen yhtiöittämistä tai työnantajan järjestäytymisvapautta tai työnantajan direktio-oikeutta, eikä sillä ole pyritty vaikuttamaan työnantajan jo tekemiin päätöksiin. Tavoitteet ovat liittyneet neuvoteltavaan yrityskohtaiseen työehtosopimukseen.

Hyvityssakoista

Arvioinnissa tuli joka tapauksessa ottaa huomioon lieventävinä seikkoina työehtosopimuslain 10 §:n todetuin tavoin työnseisauksen taustalla olleet olosuhteet sekä työnantajaliiton antama aihe mielenilmaisun toteuttamiseen. Kantajan menettelytavat yrityskohtaisen työehtosopimusneuvotteluissa ovat antaneet vastaajalle aiheen ryhtyä mielenilmaisun luonteiseen työnseisaukseen. Työnantajaliitto on käyttänyt yleissitovaa työehtosopimusta painostuskeinona saadakseen työntekijäjärjestöt hyväksymään yrityskohtaiseen työehtosopimukseen haluamansa ehdot. Vastaaja on katsonut tilanteen vaativan vastatoimia.

Edelleen hyvityssakkojen määrässä tuli ottaa huomioon se, että järjestetty työnseisaus on ollut paitsi pienimuotoinen myös lyhytkestoinen, eikä sen ole edes väitetty aiheuttaneen yhtiölle merkittävää haittaa. Yhtiössä on ollut tammikuussa 2018 noin 294 työntekijää. Työtaisteluun on osallistunut kaikkiaan noin 18 prosenttia yhtiön työntekijöistä, joista osa ei ole kuulunut vastaajaan tai kuultavaan. Kuultavana olevaan Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry:hyn on järjestäytynyt yhteensä 96 työntekijää, joista kaikki eivät ole osallistuneet työtaisteluun. Osallistumatta ovat jääneet muun muassa perhevapailta, sairauslomalla tai opiskelemissa olleet jäsenet.

Hyvityssakon määrää arvioitaessa oli otettava huomioon myös se, että kuultava on yhtiön pyynnöstä sopinut osan työtehtävistä rajattavaksi toteutetun työtaistelun ulkopuolelle. Tähän on ollut mahdollisuus, koska työtaistelusta on ilmoitettu yhtiölle ennakoon. Myös tämä seikka oli otettava huomioon alentavana seikkana. Kuultavan osalta oli lisäksi otettava huomioon yhdistyksen pieni koko, vähäinen jäsenmäärä ja että se yhdistys on noudattanut vastaajan tekemää päätöstä työtaistelutoimista. Kuultavan osalta hyvityssakko tuli sen vuoksi jättää tuomitsematta. Tilanne kokonaisuutena arvioituna hyvityssakko tulisi joka tapauksessa jättää tuomitsematta erityisestä syystä.

Mikäli työtuomioistuin kuitenkin vastaajan ja kuultava lausumasta huolimatta määräisi hyvityssakon, tuli hyvityssakon määrässä ottaa huomioon se, että yliopistojen yleisen työehtosopimuksen I luvun 11 §:n mukaisesti työehtosopimuksen osana noudatettiin voimassa olevia keskusjärjestösopimuksia, kuten hyvityssakkopöytäkirjaa. Pöytäkirjan mukaan hyvityssakkojen enimmäismääräksi voitiin 1.1.2000 alkaen määrätä 2.590 euroa. Kyseiseen sopimukseen ei ole tehty muutoksia, eikä niistä ole toisin sovittu allekirjoittajajärjestöjen kanssa.

TODISTELU

Kantajan kirjalliset todisteet

1. JHL ry:n 23.1.2018 julkaisema ilmoitus työtaistelutoimenpiteestä
2. Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry 645:n 23.1.2018 julkaisema ilmoitus jäsenilleen työtaistelutoimenpiteestä
3. Helsingin yliopiston kiinteistöpalvelut Oy:n 23.1.2018 tekemä muistutus vastaajalle ja kuultavalle
4. Helsingin yliopiston kiinteistöpalvelut Oy:n Helsingin yliopiston intranetissä 23.1.2018 julkaisema tiedote työtaistelusta
5. Kantajan 23.1.2018 vastaajalle tekemä muistutus

TYÖTUOMIOISTUIMEN RATKAISU

Perustelut

Työtaistelutoimenpiteet ja kohdistuminen työehtosopimukseen

Helsingin yliopiston kiinteistöpalvelut Oy:ssä järjestettiin edellä kuvatuin tavoin 24.1.2018 työtaistelu, joka koski koko päivän työvuoroja. Työtaistelu alkoi aamuvuoron alkaessa ja se päättyi 24.1.2018 kello 24.00. Työtaisteluun osallistui 53 yhtiön työntekijää, joista 46 työntekijää oli Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry:n jäseniä. Osana työtaistelua järjestet-

tiin 24.1.2018 kello 12.00 lukien Helsingin yliopiston Porthania-rakennuksen edustalla noin tunnin kestänyt mielenilmaus.

Työtaisteluun liittyvät tapahtumat ovat pääasiallisesti riidattomia. Asiassa on riitaista lähinnä se, onko työtaistelu kohdistunut Yliopistojen yleiseen työehtosopimukseen.

Työtaistelulla on vastustettu työnantajan tekemiä esityksiä tammikuussa 2018 meneillään olleissa työehtosopimusneuvotteluissa. Lisäksi työtaistelulla on vastustettu kiinteistöpalveluiden yhtiöittämisen mahdollisesti aiheuttavaa vaikutusta Helsingin yliopiston kiinteistöpalvelut Oy:n työntekijöiden eläke-ehtoihin. Työtuomioistuimen vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan työtaistelu, jolla työehtosopimuksen voimassa ollessa pyritään vaikuttamaan uuden solmittavan työehtosopimuksen sisältöön, kohdistuu voimassa olevan työehtosopimuksen vastaaviin määräyksiin (ks. TT 2001:65, TT 2006:77, TT 2008:38, TT 2017:149 ja TT 2017:170.) Työtaistelu on siten kohdistunut yliopistojen yleisen työehtosopimuksen 1 luvun 3 §:n mukaiseen työnantajan työnjohto-oikeutta koskevaan määräykseen.

Työehtosopimuslain 5 §:n mukaan jos jonkin yrityksen haltija on ollut työehtosopimukseen osallinen tai muuten sidottu, siirtyvät hänen seuraajalleen kaikki ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka hänen edeltäjällään on ollut työehtosopimuksen mukaan. Työehtosopimuslain 5 §:n säännöstä on tulkittu vakiintuneesti siten, että liikkeen luovutuksensaaja tulee samaan asemaan kuin luovuttaja, toisin sanoen työehtosopimukseen sidotuksi joko osallisena tai muuten jäljellä olevan sopimuskauden ajaksi. Luovutuksensaajan järjestäytymisellä, kuten jäsenyydellä työehtosopimuksen solmineessa tai jossakin muussa työnantajaliitossa, ei ole merkitystä (ks. esimerkiksi ratkaisut TT 1990:75, TT 2009:127 ja TT 2017:118). Työtuomioistuin katsoo näillä perusteilla, että työrauhavelvollisuus Yliopistojen yleisen työehtosopimuksen perusteella on koskenut paitsi yhtiötä, myös vastaajaa ja kuultavaa.

Ammattiosaston ja ammattiliiton vastuu

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry ja Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry ovat työnseisauksen toimeenpannessaan rikkoneet työehtosopimuslain 8 §:n mukaisen työrauhavelvollisuutensa.

Hyvityssakko

Asiassa ei ole tullut esille seikkoja, jotka antaisivat aihetta arvioida hyvityssakon määrää tavallisesta menettelystä poiketen. Hyvityssakon määrää arvioitaessa on otettu huomioon työtaistelutoimenpiteen kesto, siihen osallistuneiden määrä, ammattiosaston koko ja muut työehtosopimuslain 10 §:ssä mainitut seikat.

Oikeudenkäyntikulut

Vastaaja Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry ja kuultava Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry ovat oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain 33 a §:n nojalla velvollisia korvaamaan kantajan Sivistystyönantajat ry:n oikeudenkäyntikulut. Oikeudenkäyntikuluvaatimus on määrältään myönnetty.

Asian lopputulos huomioon ottaen Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry ja Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa asiassa vahinkonaan.

Tuomiolauselma

Työtuomioistuin tuomitsee työehtosopimuslain 8, 9 ja 10 §:n nojalla Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry:n maksamaan Sivistystyönantajat ry:lle hyvityssakkoa työrauhavelvollisuuden rikkomisesta 1.500 euroa ja Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:n maksamaan Sivistystyönantajat ry:lle hyvityssakkoa työrauhavelvollisuuden rikkomisesta 2.000 euroa.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry ja Helsingin yliopiston ammattiosasto JHL ry veloitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan Sivistystyönantajat ry:n oikeudenkäyntikulut 4.400 eurolla, mille määrälle on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa kuukauden kuluttua tuomion antopäivästä lukien.

Työtuomioistuinneuvos

Ari Wirén

Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Wirén puheenjohtajana sekä Siitonen, Äimälä, Aarto, Lehto ja Tähkää jäseninä. Esittelijä on ollut Julmala.

Tuomio on yksimielinen.